

Dokument i parabola jako dwa sposoby przedstawiania rzeczywistości. Porównaj je, wykorzystując dowolne utwory

Dokument i parabola to dwa różne sposoby przedstawiania rzeczywistości w literaturze, które odzwierciedlają odmienne podejścia do ukazywania prawdy, zarówno tej obiektywnej, jak i subiektywnej. Dokument, bazujący na faktach i rzeczywistości empirycznej, ma na celu jak najwierniejsze przedstawienie wydarzeń, miejsc lub postaci. Z kolei parabola, będąca przypowieścią o znaczeniu symbolicznym, posługuje się alegorią, by ukazać głębsze prawdy moralne, filozoficzne czy społeczne. W literaturze obie te formy znajdują swoje miejsce i funkcjonują na różnych poziomach przekazu, oferując czytelnikowi zróżnicowane sposoby rozumienia świata.

Jednym z klasycznych przykładów literatury dokumentalnej jest twórczość **Hanny Krall**, szczególnie jej reportaż **„Zdążyć przed Panem Bogiem”**. Krall w swojej książce przedstawia rozmowy z Markiem Edelmanem, jednym z przywódców powstania w getcie warszawskim. Utwór ten, będący zapisem autentycznych wspomnień, funkcjonuje jako świadectwo historyczne, które ma na celu oddanie prawdy o tragicznych wydarzeniach Holocaustu. Dokument ten jest o tyle istotny, że bazuje na relacji osoby bezpośrednio zaangażowanej w wydarzenia, a przez to staje się nośnikiem doświadczeń, które czytelnik może odczytywać jako prawdziwe i wiarygodne. W przypadku reportażu, takiego jak **„Zdążyć przed Panem Bogiem”**, celem autora jest ukazanie rzeczywistości bez zniekształceń i interpretacji, pozostawiając fakty same sobie. Krall, poprzez swoją twórczość, dąży do tego, by prawda historyczna nie została zapomniana, a rzeczywistość ludzkiego cierpienia, odwagi i heroizmu pozostała w pamięci kolejnych pokoleń.

W kontraście do literatury dokumentalnej, parabola jako gatunek posługuje się fikcją i symboliką, by przekazać uniwersalne prawdy. Doskonałym przykładem tego typu literatury jest „**Proces**” Franza Kafki. Powieść opowiada o losach Józefa K., który zostaje niesłusznie oskarżony o nieokreślone przestępstwo. Choć fabuła „Procesu” jest fikcyjna, a rzeczywistość przedstawiona w utworze odbiega od realiów, tekst ten staje się symboliczną opowieścią o absurdzie biurokracji, alienacji jednostki i niemożności znalezienia sensu w skomplikowanym, często opresyjnym systemie społecznym. Parabola Kafki nie przedstawia konkretnych faktów, jak w przypadku literatury dokumentalnej, ale poprzez wyrafinowaną alegorię zmusza czytelnika do refleksji nad losem jednostki w społeczeństwie. W tym sensie parabola działa na wyobraźnię, a jej siła tkwi w niejednoznaczności i symbolizmie.

Kolejnym przykładem paraboli jest „**Dżuma**” Alberta Camusa. Choć na poziomie fabularnym powieść ta opowiada o epidemii dżumy w mieście Oran, w rzeczywistości jest alegorią totalitaryzmu oraz walki człowieka z absurdem i śmiercią. Camus, podobnie jak Kafka, wykorzystuje parabolę, by ukazać głębsze, filozoficzne problemy związane z ludzką egzystencją. W „Dżumie” miasto, dotknięte epidemią, staje się mikroświatem, w którym poszczególne postaci reprezentują różne postawy wobec zła, cierpienia i śmierci. Camus nie opiera się na dokumentacji rzeczywistych wydarzeń, lecz tworzy uniwersalną przypowieść, której znaczenie wykracza poza konkretny czas i miejsce. W odróżnieniu od reportażu, który ma na celu wierne oddanie rzeczywistości, parabola Camusa jest próbą uchwycenia esencji ludzkiej kondycji w sposób symboliczny i filozoficzny.

Porównując te dwa sposoby przedstawiania rzeczywistości – dokument i parabolę – możemy zauważyć, że ich funkcje i cele są odmienne, choć obie formy mają na celu uchwycenie prawdy o świecie. W literaturze dokumentalnej, jak u Hanny Krall, kluczowe jest oddanie faktów, świadectwo przeszłości i dążenie do wierności rzeczywistości. Dokument ten staje się formą

przekazu, która nie tylko informuje, ale też angażuje emocjonalnie, oferując czytelnikowi bezpośredni kontakt z autentycznymi wydarzeniami. W literaturze paraboli natomiast, jak u Kafki czy Camusa, autorzy odchodzą od dosłowności i realizmu, by poprzez alegorię i symbolikę przedstawić uniwersalne prawdy o ludzkim życiu, egzystencji i zmaganiach ze światem. Parabola oferuje interpretację, w której czytelnik sam musi odnaleźć sens i znaczenie.

Nie oznacza to jednak, że dokument i parabola nie mogą współistnieć w jednym dziele. Przykładem może być twórczość **Ryszarda Kapuścińskiego**, który w swoich reportażach, jak choćby w „Cesarzu” czy „Szachinszachu”, łączy elementy dokumentu i paraboli. Kapuściński bazuje na autentycznych wydarzeniach i postaciach, ale jednocześnie nadaje swojej prozie uniwersalny wymiar, ukazując w sposób symboliczny problemy władzy, autorytaryzmu i społecznej niesprawiedliwości. Jego opisy realnych wydarzeń, choć osadzone w konkretnej rzeczywistości, nabierają cech paraboli, której celem jest uchwycenie szerszego, filozoficznego kontekstu. Kapuściński, podobnie jak dokumentaliści, dąży do przedstawienia faktów, ale korzysta z literackich środków paraboli, by nadać swojej twórczości głębsze znaczenie.

Podsumowując, dokument i parabola to dwa różne sposoby przedstawiania rzeczywistości, które oferują czytelnikowi odmienne perspektywy na świat. Dokument, oparty na faktach, ma na celu wierne oddanie rzeczywistości, podczas gdy parabola, posługująca się alegorią i fikcją, próbuje uchwycić uniwersalne prawdy o ludzkiej egzystencji. Oba te sposoby przedstawiania rzeczywistości znajdują swoje miejsce w literaturze i, choć różnią się formą, wspólnie przyczyniają się do pogłębiania zrozumienia świata, w którym żyjemy.

Jeśli szukacie pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebujecie korepetycji, konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac - oczywiście tylko w granicach prawa.